

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА НАСІННЄВА ІНСПЕКЦІЯ

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
СЕЛЕКЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНИЙ ІНСТИТУТ –
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР НАСІННЄЗНАВСТВА ТА СОРТОВИВЧЕННЯ
ІНСТИТУТ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИКА
ПРОВЕДЕННЯ ІНСПЕКТУВАННЯ СОРТОВИХ ПОСІВІВ
КУКУРУДЗИ ТА СОРГО

Київ – Одеса - Дніпропетровськ
2009

УДК 631.15: 658.562: 631.52

Дану методику розроблено на виконання Наказу Мінагрополітики України від 22 жовтня 2008 р. № 685 у рамках заходів, спрямованих на приєднання України до насінневих програм ОЕСР.

Методика уточнює порядок проведення польового інспектування сортових насінницьких посівів, викладений в "Інструкції з апробації сортових посівів зернових, зернобобових, круп'яних, олійних, прядивних культур, багаторічних і однорічних кормових трав" (2003), у частині кукурудзи та сорго. Зміни внесені з урахуванням передового вітчизняного й зарубіжного досвіду насінництва, а також нормативних вимог, зазначених у:

1) Насінницьких схемах ОЕСР:

– *OECD schemes for the varietal certification of maize and sorghum seed moving in international trade;*
– *OECD schemes for the varietal certification of seed moving in international trade. Guidelines for control plot test and field inspection of seed crops;*

2) Директиві Євросоюзу L0402–EN (*Council directive on the marketing of cereal seed*);

3) проекті нової редакції Закону України "Про насіння і садивний матеріал";

4) проектах ДСТУ:

– "Насінництво кукурудзи і сорго. Інспектування насінницьких посівів і насіння";

– "Насінницькі посіви зернових, зернобобових та круп'яних культур. Вимоги до інспектування";

Ця методика вводиться у дію на перехідний період, до запровадження нових національних стандартів, що регламентують проведення польового інспектування насінницьких посівів кукурудзи та сорго. Викладені нормативні положення є обов'язковими для використання усіма суб'єктами насінництва в Україні за проведення апробації.

Розглянуто та схвалено:

Науково-технічною радою Мінагрополітики (протокол № 3 від « 17 » березня 2009 р.)

Рекомендовано до друку:

Рішенням ТК 110 «Насіння сільськогосподарських культур» (протокол №1 від 03.06.2009)

Погоджено:

Міністерство аграрної політики України
Українська академія аграрних наук
Українська державна насіннева інспекція

© Селекційно-генетичний інститут –
Національний центр насіннєзнавства
та сортовивчення, 2009

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Ця методика установлює вимоги до польового інспектування (польових обстежень та апробації) сортових посівів кукурудзи та сорго за показниками сортових якостей, ступеня стерильності стерильних аналогів самозапильних ліній, гібридів-батьківських форм та сортів, засміченості бур'янами, ураженості хворобами та ушкодженості (заселеності) шкідниками.

1.2 Нормативні положення методики застосовують органи виконавчої влади, науково-дослідні установи, всі суб'єкти насінництва відносно сортів і гібридів кукурудзи та сорго, а також їх батьківських форм, занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні [1].

2 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Інспектування сортових посівів – комплекс заходів з офіційної перевірки сортових посівів кукурудзи та сорго щодо їх сортової ідентичності, рівня сортової чистоти (типовості) за морфологічними ознаками рослин і генеративних органів, ступеня стерильності волотей у стерильних аналогів, запилення іншими формами, засмічення іншими видами культурних рослин, ураження хворобами і ушкодження шкідниками.

Сортовий посів – посів, засіяний насінням сорту, самозапильної лінії або гібриду з метою використання урожаю з нього на насінєві цілі.

Державний інспектор – представник державної насінневої інспекції або інша особа, призначена в установленому порядку, яка несе відповідальність за проведення інспектування сортових посівів.

Оригінатор (автор) сорту – юридична або фізична особа, яка створила сорт або гібрид і відповідає за збереження його генетичної основи в процесі репродукування.

Підтримувач сорту – юридична або фізична особа, яка відповідає за збереженість сорту або гібриду в процесі його господарського обігу шляхом підтримання ознак, властивих певному генотипу або комбінації генотипів, відповідно до прояву їх показників, що був зафіксований при державній реєстрації.

Журнал апробації сортового посіву – документ визначеної форми, куди заносять первинні дані результатів польових обстежень та апробації сортового посіву.

Сортові вирізняльні ознаки – характерні морфологічні ознаки рослин, їх генеративних і вегетативних органів, за якими можна встановити належність рослини до даного сорту (гібриду, лінії).

Пробна ділянка – частина сортового посіву, на якій оцінюють рослини під час проведення польового інспектування.

Гібрид простий міжлінійний – перше покоління (F_1) від схрещування двох самозапильних ліній ($A \times B$).

Гібрид простий модифікований – перше покоління (F_1) від схрещування материнського сестринського гібриду ($A \times A_1$) з батьківською лінією (B) або з батьківським сестринським гібридом ($B \times B_1$).

Гібрид трилінійний – перше покоління (F_1) від схрещування простого гібриду із самозапильною лінією.

Гібрид трилінійний модифікований – перше покоління (F_1) від схрещування материнського простого модифікованого гібриду ($A \times A_1 \times B$) з батьківською самозапильною лінією (C), або материнського простого гібриду ($A \times B$) з батьківським сестринським гібридом ($C \times C_1$).

Гібрид подвійний міжлінійний – перше покоління (F_1) від схрещування двох простих гібридів.

Гібрид складний багатолінійний – перше покоління (F_1) від схрещування трилінійного гібриду з простим або з трилінійним гібридом.

Гібридна популяція – сукупність спадково відмінних рослин, отримана в результаті природної або штучної гібридизації.

Батьківські (вихідні) форми – складові компоненти гібридів: самозапильні лінії, гібриди – батьківські форми.

Материнська форма – гібрид або самозапильна лінія, на якій в результаті запилення чоловічим компонентом утворюється гібридне насіння або відбувається розмноження насіння стерильного аналогу самозапильної лінії.

Чоловіча форма (запилювач) – батьківська форма, пилком якої запліднюється материнська форма.

Схема посіву – чергування рядків батьківських форм на ділянці гібридизації або ділянці розмноження стерильного аналога самозапильної лінії.

Схема отримання гібридного насіння на фертильній основі – насінницька схема отримання насіння F_1 гібридів кукурудзи шляхом запилення рослин материнської форми чоловічою після попереднього видалення волотей на першій.

Схема отримання гібридного насіння на стерильній основі з відновленням фертильності – насінницька схема отримання насіння F_1 гібридів кукурудзи шляхом запилення рослин зі стерильною волоттю материнської форми чоловічою, яка є відновлювачем фертильності.

Схема «змішування» для отримання гібридного насіння – насінницька схема отримання насіння F_1 гібридів кукурудзи шляхом запилення рослин на рядках стерильної і фертильної материнської форми чоловічою, яка не відновлює фертильність пилку.

Цитоплазматична чоловіча стерильність (ЦЧС) – спадкове по материнській лінії явище нежиттєздатності пилку або неможливості його висипання з пиляку.

Стерильні аналоги самозапильних ліній та гібридів – насінницькі форми, яким надана якість ЦЧС і є неспроможними виділяти життєздатний пилок.

Аналоги-закріплювачі стерильності рослин – насінницькі форми, при запиленні якими стерильних аналогів ЦЧС передається наступній генерації (поколінню).

Аналоги-відновлювачі фертильності – насінницькі форми, при запиленні якими рослин стерильних форм у наступному поколінні відновлюється фертильність (життєздатність) пилку.

3 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

3.1 Основною метою інспектування сортових посівів кукурудзи і сорго є визначання придатності використання урожаю з них на насінницькі цілі.

3.2 Інспектуванню підлягають насінницькі посіви усіх категорій насіння сортів і гібридів, занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні [1].

3.3 У насінництві кукурудзи та сорго встановлено такі категорії насіння:

добазове насіння – насіння з посівів насінневих розсадників самозапильних ліній і сортів, їх стерильних аналогів, аналогів-закріплювачів стерильності та аналогів-відновлювачів фертильності;

базове насіння – насіння з посівів:

а) супереліти, еліти, першої та другої генерації сортів та самозапильних ліній, їх стерильних аналогів, аналогів-закріплювачів стерильності, аналогів-відновлювачів фертильності;

б) першого покоління стерильних аналогів гібридів, які є материнськими формами інших типів гібридів;

в) першого покоління фертильних гібридів, які є материнськими формами інших типів гібридів;

г) першого та другого покоління фертильних гібридів та їх аналогів-відновлювачів, які є чоловічими формами інших типів гібридів.

сертифіковане насіння – насіння з посівів першої-другої генерації сортів і самозапильних ліній, а також з материнських рядків на ділянках гібридизації, де отримують насіння першого покоління гібридів кукурудзи товарного призначення.

3.4 До інспектування сортових посівів залучають фахівців з агрономічною освітою, які пройшли необхідну підготовку (незалежно від посади), про що мають спеціальне посвідчення.

3.5 Польові обстеження та апробацію сортових посівів:

– добазового насіння здійснюють внутрішньовідомчо спеціалісти установ-оригінаторів (підтримувачів) сортів, самозапильних ліній і гібридів, які ведуть добори, відповідну документацію з метою реалізації урожаю для виробництва базового насіння;

– базового та сертифікованого насіння у насінницьких господарствах, яким надано право виробництва і реалізації насіння відповідних категорій – державні інспектори, визначені спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

3.6 Польові інспектування посівів сертифікованого насіння, в т.ч. насіння першого покоління (F_1) гібридів товарного призначення можуть бути здійснені неофіційними інспекторами під наглядом держнасінінспекції та державного інспектора.

Примітка. За необхідності до інспектування посівів можуть залучатися фахівці з захисту рослин та карантину рослин, а також представник організації-замовника насінневої продукції.

3.7 Контроль за організацією та своєчасністю проведення інспектування посівів, виконання робіт на належному методичному рівні та оформлення відповідних документів покладається на державного інспектора.

3.8 Технічне забезпечення та фінансові витрати, пов'язані з виконанням робіт по інспектуванню посівів, покладаються на власника насінницького посіву.

4 ПРОВЕДЕННЯ ІНСПЕКТУВАННЯ ПОСІВІВ

4.1 Інспектування посівів проводять у період вегетації рослин під час формування сортових якостей насіння у три етапи:

- *польові обстеження* (попереднє обстеження та обстеження за контролем запилення);
- *апробація* (за сортовими ознаками).

5 ОБСТЕЖЕННЯ ПОСІВІВ

5.1 Попереднє обстеження

5.1.1 Попереднє обстеження сортових посівів проводять з метою перевірки насінницької документації та дотримання господарством комплексу насінницьких заходів і робіт з підтримання його сортових якостей. При цьому інспектор перевіряє:

- а) документи на висіяне насіння;
- б) внесення господарства до Реєстру виробників насіння і садивного матеріалу [2] відповідної категорії та наявність ліцензійного угоди з оригіном (автором) сорту (гібриду) – для атестованих господарств;
- в) відповідність сортових посівів заявлених площі;
- г) наявність опису рослин заявленого сорту (гібриду, гібридної популяції, батьківських форм);
- д) дотримання вимог технології виробництва насіння щодо:
 - попередника;
 - просторової ізоляції;
 - схеми посіву;
 - наявності поперечного (крайового) обсіву, а також маячної культури (у випадку подібності за зовнішніми ознаками рослин материнської і батьківської форм);
 - відсутності змішування насіння батьківських форм;
 - повноти видалення сортових домішок у рядках материнської і чоловічої форм.
- е) ступінь засміченості посіву бур'янами (в т.ч. карантинними), важковідокремлюваними рослинами, ураженості рослин хворобами і пошкодженості шкідниками.

5.1.2 Попереднє обстеження посівів проводять у строк, починаючи за два тижні до початку цвітіння рослин і завершує перед викиданням волотей.

5.1.3 За результатами проведення попереднього обстеження інспектор складає акт, у якому при виявленні недоліків відображає їх перелік та шляхи усунення з метою збереження посіву як насінницького.

5.1.4 У випадку неможливості усунення таких недоліків як змішування насіння батьківських форм, наявність «падалиці» у результаті порушення вимог щодо попередника, порушення норм просторової ізоляції тощо – складають відповідний акт згідно з додатком А, вилучаючи посів з числа насінницьких. Подальші дії, пов’язані з інспектуванням цього посіву припиняють.

5.1.5 Норми просторової ізоляції за розміщення сортових посівів кукурудзи та сорго повинні відповідати вимогам, зазначеним у таблиці 1.

Таблиця 1

Норми просторової ізоляції при розміщенні насінницьких посівів кукурудзи та сорго

<i>Каткегорія посіву</i>			<i>Гранична норма ізоляції (м), не менше</i>	
			<i>кукурудза</i>	<i>сорго</i>
Самозапильні лінії	розсадники розмноження першого і другого року	без достатнього захисту від небажаного запилення чужорідним пилом	500	400
		з наявністю штучних або природних перешкод, які є гарантованими завадами проти чужорідного запилення	200	200
	елітне насіння (супереліта і еліта)		500	400
	репродукційне насіння (перша і друга генерації)		300	200
Гібриди	батьківські форми інших типів гібридів (F ₁ та F ₂)		300	–
	товарного призначення (F ₁)		200	200
Сорти та гібридні популяції	елітне насіння (супереліта і еліта)		300	400
	репродукційне насіння		200	200

5.2 Обстеження посівів по контролю запилення

5.2.1 До обстеження насінницького посіву приступають лише після усунення недоліків (якщо такі мали місце), відображених в акті попереднього обстеження.

5.2.2 На посівах базового насіння самозапилених ліній проводять мінімум два обстеження: перше – на початку цвітіння, друге – в кінці цвітіння.

5.2.3 На посівах базового насіння гібридів – батьківських форм кукурудзи, а також на посівах сертифікованого насіння (в т.ч. гібридів F₁) проводять мінімум три обстеження.

5.2.4 Обстеження в період квітування рослин є обов'язковими на посівах, призначених для отримання:

- базового насіння стерильних аналогів самозапильних ліній кукурудзи та сорго всіх категорій;
- базового насіння першого покоління гібридів (F_1) кукурудзи, що є батьківськими формами для створення гібридів іншого типу;
- сертифікованого насіння (в т.ч. гібридів F_1) товарного призначення, яке вирощують на фертильній та стерильній основі або за схемою «змішування» (для кукурудзи).

5.2.5 Терміни проведення обстежень в період квітування зазначені в таблиці 2 та визначаються фазами розвитку рослин на ділянках гібридизації або ділянках розмноження стерильного аналога самозапильної лінії.

Таблиця 2

**Нормативні вимоги щодо термінів проведення польових обстежень
сортів посівів кукурудзи та сорго по контролю запилення**

<i>Культура</i>	<i>Черговість обстеження в період квітування рослин</i>	<i>Фаза (відсоток) квітування рослин материнської форми</i>
Кукурудза	перше	до 5% (визначається точно)
	друге	40-60% (визначається окомірно)
	третє	більше 90% (визначається окомірно)
Сорго	перше	до 10%
	друге	70-80%

5.2.6 Обстеження проводять на пробних ділянках шляхом ретельного оцінювання материнських рослин з метою виявлення в рядках:

- фертильних рослин (в т.ч. напівфертильних) – в стерильній формі кукурудзи та сорго;
- рослин з необірваними квітучими волотями – в фертильній формі кукурудзи.

5.2.7 До фертильних відносять рослини:

- з цілком фертильними волотями;
- з напівфертильними волотями;
- у яких квітує більше 5 см центральної вісі волоті або бокової гілочки;
- які мають пасинки (бокові пагони) з фертильною волоттю.

5.2.8 Пробні ділянки в кількості 20 шт. розміщують рівномірно на рядках материнської форми за найбільшою діагоналлю обстежуваного посіву. Під час першого обстеження по контролю запилення одна площадка включає два суміжних рядки материнської форми, під час другого і третього – один рядок.

5.2.9 Кількість облікових рослин на кожній з пробних ділянок зазначено в таблицях 3 і 4 та варіює в залежності від культури схеми насінництва та черговості обстеження на контроль запилення.

Таблиця 3

Умови проведення польових обстежень по контролю запилення на ділянках гібридизації та ділянках розмноження стерильних аналогів кукурудзи

<i>Мета та схема вирощування насіння</i>	<i>Черговість обстеження</i>	<i>Мінімальна кількість облікових рослин з приймочками на базову площу посіву (до 50 га), шт.</i>	<i>Додаткова кількість облікових рослин з приймочками на кожний гектар, що перевищує базову площу (не менше), шт.</i>
-Розмноження стерильних аналогів самозапилених ліній; -Отримання стерильних аналогів гібридів; -Отримання першого покоління за схемами а) „на стерильній основі з відновленням фертильності”; б) на фертильній основі; в) за схемою „змішування”	перше	200	4
	друге	1000	20
	третє		

Таблиця 4

Умови проведення інспектування по контролю запилення на ділянках гібридизації та ділянках розмноження стерильних аналогів сорго

<i>Мета вирощування насіння</i>	<i>Черговість обстеження</i>	<i>Мінімальна кількість облікових рослин на базову площу посіву (до 50 га), шт.</i>	<i>Додаткова кількість облікових рослин на кожний гектар, що перевищує базову площу (не менше), шт.</i>
Розмноження стерильних аналогів ліній	перше	500/500*	10
	друге	1000/1000*	20
Отримання насіння на ділянках гібридизації	перше	1000	20
	друге		

5.2.10 Обліковують тільки ті рослини материнської форми, які мають викинуті приймочки і/або фертильну волоть.

*Аналіз форми за двома діагоналями

5.2.11 До групи рослин материнської форми зі стерильною волоттю зараховують ті, що викинули приймочки за некрівтуючої волоті.

5.2.12 До групи фертильної домішки рослин в материнській формі відносять ті, що мають квітучу волоть незалежно від викидання приймочок качанами (для кукурудзи).

5.2.13 Не допускається розпочинати облік рослин на пробній ділянці з фертильної форми. Рослини переглядаються поспіль, незалежно від їхньої фази розвитку.

5.2.14 При першому обстеженні за всіх схем отримання насіння проводять точний облік рослин материнської форми з викинутими приймочками у кукурудзи або стерильних волотей у сорго та визначають їх відсоток.

5.2.15 При вирощуванні гібридного насіння кукурудзи за схемою «змішування» обстеження проводять незалежно (окремо) на стерильній і фертильній материнських формах, а відсоток фертильних домішок визначають як середньоарифметичну величину між ними.

5.2.16 Результати оцінювання рослин на кожній пробній ділянці заносять до Журналу польового обстеження материнських форм у сортовому посіві кукурудзи (по контролю запилення) згідно з додатком Б. На основі цих даних інспектор визначає показники контролю за якістю запилення. Належено оформлений журнал є основним первинним документом і повинен зберігатися протягом двох років.

5.2.17 На ділянках з вирощування базового насіння на стерильній основі (лінії, гібриди F_1) під час кожного чергового обстеження на контроль запилення допускається наявність фертильних домішок у материнській формі:

- кукурудзи – не більше 0,5%, а в сумі за три обстеження не більше 1%;
- сорго – не більше 0,1% під час цвітіння та 0,1% - під час повної стиглості.

5.2.18 У разі виявлення на материнській формі кукурудзи при першому обстеженні на ділянці гібридизації з вирощування гібридів (F_1) товарного призначення більше 1% квітучих рослин у фазі до 5% викинутих приймочок, інспектор робить припис господарству, в якому зобов'язує протягом однієї доби організувати суцільне обривання волотей на рослинах материнської форми. Врожай насіння з такого посіву вважається вирощеним за схемою «на фертильній основі».

5.2.19 Під час кожного чергового обстеження по контролю запилення на ділянках з виробництва сертифікованого насіння (гібриди F_1 , сорти, популяції) допускається наявність фертильних домішок у материнській формі:

- кукурудзи – не більше 1%, а в сумі за три обстеження максимум 2%.

– сорго – не більше 0,3% під час цвітіння та 0,1% – під час повної стиглості.

5.2.20 За наслідками кожного (чергового) обстеження посіву по контролю запилення результати перевірки щоразу заносять до Акту польових обстежень на ділянках гібридизації та розмноження батьківських форм згідно з додатком В.

5.2.21 У разі, якщо вимоги, викладені в пп. 4.2.17-4.2.19 порушені, інспектор вибраковує посів з числа насінницьких та складає акт згідно з додатком А із зазначенням причини вибракування. Подальші обліки на посіві припиняються.

5.2.22 При перевірці державним інспектором роботи неофіційних інспекторів допускаються наступні граничні розбіжності результатів визначання ступеню стерильності на посівах:

- **добазового** насіння самозапильних ліній, сортів і гібридних популяцій кукурудзи та сорго – 0,1%;
- **базового** насіння самозапильних ліній та гібридів кукурудзи, що є батьківськими формами – 0,2%;
- **сертифікованого** насіння сортів і гібридних популяцій, а також гібридів (F₁) товарного призначення кукурудзи та сорго – 0,3%.

6 АПРОБАЦІЯ ПОСІВІВ

6.1 Загальні положення

6.1.1 Апробацію сортових насінницьких посівів здійснюють за сортовими ознаками рослин. Апробації підлягають посіви, які за результатами попередніх обстежень визнані придатними для використання урожаю з них на насінницькі цілі. Сильно забур'янені посіви, з наявністю карантинних бур'янів згідно з додатком Г, а також уражені хворобами та пошкоджені шкідниками понад встановлених нормативів з числа насінницьких вибраковуються.

6.1.2 Апробацію проводять шляхом ретельного оцінювання рослин та їх генеративних органів на пробних ділянках за характерними ознаками для даного сортотипу з метою виявлення частки нетипових:

- рослин і качанів у посіві кукурудзи
- рослин і волотей у посіві сорго.

6.1.3 Апробацію проводять за наявності чітко окреслених сортових вирізняльних (апробаційних) ознак (в т.ч. качанів кукурудзи) згідно з описом у період воскової – початку повної стиглості зерна, крім випадку, передбаченого у п.6.2.3.

6.1.4 Пробні ділянки розміщують рівномірно на рядках насінневої форми, що підлягає апробації, за найбільшою діагоналлю поля.

6.1.5 Апробацію проводять на 25-ти пробних ділянках. Кількість облікових рослин залежно від категорій посіву зазначено в таблицях 5 і 6.

Таблиця 5

Умови апробації та нормативи якості сортових посівів кукурудзи

<i>Категорія посіву</i>		<i>Мінімальна кількість облікових рослин на базову площу посіву (до 50 га), шт.</i>	<i>Додаткова кількість облікових рослин на кожний гектар, що перевищує базову площу, шт.</i>	<i>Типовість, % (не менше)</i>	<i>Максимальна кількість зернівок, уражених хворобами, шт. на 100 качанів</i>
Самозапильні лінії	ЕН	500/500*	10/10*	99,9	300
	РН	500	10	99,8	500
Гібриди	батьківські форми гібридів (F ₁ , F ₂)				
	товарного призначення (F ₁)	250	5	99,0	
Сорти та гібридні популяції	ЕН	500/500*	10/10*	99,5	300
	РН	500	10	99,0	500

Таблиця 6

Умови апробації та нормативи якості сортових посівів сорго

<i>Категорія посіву</i>		<i>Мінімальна кількість облікових рослин на базову площу посіву (до 50 га), шт.</i>	<i>Додаткова кількість облікових рослин на кожний гектар, що перевищує базову площу, шт.</i>	<i>Типовість, % (не менше)</i>	<i>Максимальна кількість володей, уражених хворобами, шт. на 100 рослин</i>
Самозапильні лінії	ЕН	1000/1000*	20/20*	99,9	0
	РН	1000	20	99,8	1
Батьківські форми гібридів та гібриди товарного призначення (F ₁)		1000	20	99,5	2
Сорти та популяції	ЕН	1000/1000*	20/20*		1
	РН	1000	20	99,0	2

6.1.6 На посівах базового насіння самозапильних ліній і сортів (супереліта та еліта) рослини і качани у кукурудзи та волоті у сорго аналізують за двома діагоналями. При цьому типовість (сортіву чистоту) визначають як середньоарифметичне значення результатів, отриманих з двох діагоналей.

*Аналіз форми за двома діагоналями

6.1.7 Обчислення відсотка сортової чистоти (типовості) та інших показників, що визначають якість посіву, ведуть з точністю до десятих, використовуючи загальноприйняті правила заокруглення чисел.

6.2 Особливості апробації посівів кукурудзи

6.2.1 На ділянках розмноження стерильних аналогів самозапильних ліній окремо проводять апробацію на рядках аналога-закріплювача.

6.2.2 На ділянках з вирощування насіння стерильних аналогів гібридів, що є батьківськими формами та гібридів першого покоління – відновлювачів фертильності, а також на ділянках гібридизації з отримання насіння першого покоління гібридів товарного призначення апробацію проводять як на материнській, так і на батьківській формах.

6.2.3 У разі, якщо на ділянці розмноження самозапильної лінії або ділянці гібридизації рослини чоловічої форми видаляються до появи сортових ознак зерна, у період цвітіння проводиться апробація на предмет ідентифікації запилювача за ознаками рослин. Техніка апробації така сама, як на материнській формі.

6.2.4 Визначання відповідності опису рослин чоловічої форми за ознаками рослини і волоті проводиться під час проведення апробації по контролю запилення.

6.2.5 До групи типових рослин відносять ті, у яких основні зовнішні ознаки рослини і качана збігаються з наведеними у описі. Цю групу складають здорові качани, уражені хворобами та ушкоджені шкідниками. Качани, по яких неможливо встановити сортові ознаки через сильне ураження сажкою, до групи типових не зараховують.

6.2.6 Групу нетипових рослин становлять ті, які за зовнішніми ознаками не відповідають опису.

6.2.7 За проведення апробації необхідно приймати до уваги модифікаційний вплив погодних умов та екологічних чинників на прояв окремих ознак:

- у посушливих умовах збільшується прояв кременистості ендосперму та зменшуються його зубоподібні якості; у таких випадках до качанів з зубоподібним зерном відносять такі, зерно яких має крохмалистий ендосперм верхівки та невелике вдавнення на ній;

- рожевий відтінок зерна може бути через ураження грибними хворобами;

– розмитий фіолетовий відтінок зерна може бути наявним через вимивання водорозчинного антоціану з обгортки качанів до зерна в умовах сильних опадів у другій половині вегетації.

6.2.8 До качанів з червоним стрижнем відносять такі, що мають забарвлення від світло-рожевого до темно-червоного.

6.2.9 У посівах сертифікованого насіння сортів допускається одночасна наявність качанів з білим і червоним стрижнем.

6.2.10 Консистенцію зерна визначають у середній частині качана.

6.2.11 Кількість качанів, уражених хворобами, визначають як загалом, так і окремо по хворобам (пухирчаста сажка, летюча сажка, фузаріоз, червона гниль, сіра гниль, біль, диплодіоз, нігроспоріоз та ін.). Загальна ураженість хворобами та ураженість окремими хворобами визначається як кількість уражених зернівок у переліку на 100 качанів (загалом та по кожній хворобі).

6.2.12 У разі виявлення ураженості качанів *Helminthosporium maydis*, урожай з посіву не допускають до використання на насіннєві цілі.

6.2.13 Типовість чоловічої форми повинна відповідати вимогам щодо категорії материнської форми. Категорія посіву на ділянках розмноження стерильних аналогів самозапилюючих ліній встановлюється по батьківському компоненту, який має найнижчий показник.

6.2.14 Результати оцінювання рослин батьківських форм за сортовими ознаками заносять до Журналу польової апробації батьківських форм сортового посіву кукурудзи (додаток Б). Для випадку, коли на ділянці передбачається видалення рослин запилювача до формування сортових ознак качанів і зерна, дані заносяться до Журналу польової апробації чоловічої форми сортового посіву кукурудзи (додаток Б).

6.3 Особливості апробації насінницьких посівів сорго

6.3.1 Сортову чистоту (типовість) рослин визначають при огляді рослин «на пні». В число облікових рослин входять усі домішки інших видів і сортів сорго, які виявлені в посіві під час інспектування за сортовими ознаками.

6.3.2 Нетипові рослини виділяють окомірною за зовнішнім виглядом та морфологічними ознаками волоті, колоскових плівок і зерна, а також забарвленню пиляків та середньої жилки листків.

6.3.3 При аналізуванні рослин на пробних ділянках окремо виділяють:

- основний сорт (для сорго зернового);
- інші сорти і групи сорго (віничне, цукрове) та гібридні рослини сорго;
- суданську траву, сорго-суданкові гібриди, гумай;
- рослини, уражені хворобами (в т.ч. сажкою);
- рослини, пошкоджені (заселені) шкідниками.

6.3.4 Апробацію ділянок гібридизації проводять окремо на рядках стерильної та фертильної форм. Якщо кількість нетипових рослин хоча б на одній з батьківських форм (фертильної чи стерильної) виявилась вищою за допустимі нормативи, всю ділянку вибраковують.

6.3.5 Для перехреснозапильних сортів та сортів синтетичного походження (гібридів) максимально допустима кількість рослин, що за морфологічними ознаками явно відрізняються від основного сорту, не повинна перевищувати в посівах:

- добазового та базового насіння – 1 шт. на 30 м²;
- сертифікованого насіння – 1 шт. на 10 м².

6.3.6 З числа насінницьких вибраковують посіви сорго, якщо їх ураженість летючою сажкою за даними польового інспектування перевищує:

- в базовому насінні – 0,1%;
- в сертифікованому насінні – та 0,5%.

6.3.7 При перевірці державним інспектором роботи неофіційних інспекторів допускаються граничні розбіжності у результатах визначання типовості:

- для категорії базового насіння самозапильних ліній, сортів і гібридних популяцій – 0,1%;
- для категорії базового насіння самозапильних ліній та гібридів-батьківських форм – 0,2%;
- для категорії сертифікованого насіння сортів і гібридних популяцій, а також гібридів першого покоління (F₁) товарного призначення – 0,4%.

7 ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АПРОБАЦІЇ СОРТОВИХ ПОСІВІВ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ

7.1 Загальні положення

7.1.1 У процесі проведення апробації посівів обов'язковим є ведення обліку виконаної роботи. При цьому відмічають результати аналізу на пробних площадках і дати видачі апробаційних документів на всі інспектовані площі. Категорію, генерацію або покоління, до яких має бути віднесений посів, пишуть повністю, без скорочень.

7.1.2 За результатами апробації та встановленні відповідності посіву заявленій категорії складають акти у трьох примірниках згідно з додатком Д, один з яких призначений для господарства-виробника насіння:

Примітка. За участі в апробації представника заявника насінневої продукції, на його вимогу може бути складений додатковий екземпляр акту інспектування.

7.1.3 На всі посіви самозапильних ліній, сортові і гібридні посіви, які визнані непридатними на насінницькі цілі, складають акт вибракування згідно з додатком А, один екземпляр якого направляють до районного агропромислового формування. У насінницьких господарствах і науково-дослідних установах один екземпляр акту вибракування направляють до вищої за підпорядкуванням організації.

7.2 Особливості документування насінневих партій кукурудзи

7.2.1 З метою вирізнення посівів стерильних аналогів, аналогів-закріплювачів та аналогів-відновлювачів за сортовими документами після назви насінницької форми (самозапильна лінія, гібрид-батьківська форма, сорт) дописують відповідні додаткові позначки.

7.2.2 Позначка «М» означає, що дана форма є носієм молдавського типу стерильності та має зовнішні ознаки, властиві цьому типу цитоплазматичної чоловічої стерильності. Після позначки може бути дописано: «стерильна (-ий)».

7.2.3 Позначка «С» свідчить, що дана форма є носієм «сі»-типу стерильності та має зовнішні ознаки, властиві цьому типу цитоплазматичної чоловічої стерильності. Після позначки може бути дописано: «стерильна (-ий)».

7.2.4 Позначка «зМ» зазначає про здатність насінницької форми давати стерильне потомство при схрещуванні з носіями молдавського типу стерильності; рослини фертильні за зовнішніми ознаками. Після позначки може бути дописано: «закріплювач».

7.2.5 Позначка «зС» означає, що дана насінницька форма має здатність давати стерильне потомство при схрещуванні з носіями «сі»-типу стерильності, а рослини фертильні за зовнішніми ознаками. Після позначки може бути дописано: «закріплювач».

7.2.6 Позначку «МВ» приписують в кінці назви насінницької форми, що має здатність відновлювати фертильність у потомства при схрещуванні з носіями молдавського типу стерильності; рослини фертильні за зовнішніми ознаками. Після позначки може бути дописано: «відновлювач».

7.2.7 Познака «СВ» свідчить про здатність форми відновлювати фертильність у потомства при схрещуванні з носіями «сі»-типу стерильності; рослини фертильні за зовнішніми ознаками. Після позначки може бути дописано: «відновлювач».

7.2.8 Після назви звичайної фертильної форми замість відповідної позначки може бути дописано: «фертильна».

7.2.9 В кінці назви гібриду кукурудзи, рекомендованого до використання у виробництві на зерно і зелену масу, насіння якого отримане за схемами «відновлення», «змішування» чи «на фертильній основі з обриванням волотей», може бути позначка «F₁».

7.2.10 Перед назвою насінницької форми в залежності від її походження і призначення прописом зазначають: «лінія», «гібрид» або «сорт».

ДОДАТОК А

АКТ № _____ бракування насінницького посіву

" _____ " _____ 20 ____ р.

Мною, інспектором _____
прізвище, ім'я, по-батькові, посада

у присутності представника господарства-виробника _____
прізвище, ініціали, посада

визнано непридатним для насінницьких цілей і вибраковано посів _____
назва культури

назва сорту, гібриду, лінії _____ ,
категорія, генерація (покоління)

що належить _____
назва господарства, іншого суб'єкту насінництва

район, область _____

Площа посіву _____ га, поле № _____, ділянка № _____, бригада № _____, відділення № _____

Просторова ізоляція _____
витримана / невитримана

і становить: а) від посівів інших сортів (гібридів) даної культури _____ м;
б) від посівів цього ж сорту (гібриду), але нижчих сортових якостей _____ м

Аналіз рослин (стебел, суцвіть, плодів)

Основна культура		Сортова домішка			Засміченість посіву								Ураженість (пошкодженість) рослин								
					важковідокремлюваними за очищення насіння						карантинними, отруйними і злісними		хворобами			шкідниками					
		культурами			бур'янами					назва		назва		назва		назва		назва			
К-ТЬ		К-ТЬ		К-ТЬ		К-ТЬ		К-ТЬ												К-ТЬ	
шт.	%	назва		шт.	%	назва		шт.	%	назва		шт.	%	назва		шт.	%	назва		шт.	%

а) типовість перехреснозапильних культур _____ %;
б) інші показники _____

Результати обстежень на якість видалення волотей і повноту стерильності

Черговий номер обстеження	Дата	Форма	Кількість перевірених рослин	Виявлено материнських рослин	
				з квітучими качанами	з фертильними волотями (кошиками)
Перше		стерильна			
		фертильна			
		у середньому			
Друге		стерильна			
		фертильна			
		у середньому			
Третє		стерильна			
		фертильна			
		у середньому			

Висновки

Посів вибракувано по причині _____

Рекомендації

Підписи:

Інспектор _____

М.П.

Представник господарства _____

Керівник _____

назва установи, господарства

М.П.

підпис

прізвище, ініціали

" ____ " _____ 20 ____ р.

ДОДАТОК Б

РЕКОМЕНДОВАНА ФОРМА ЖУРНАЛУ ПОЛЬОВОГО ІНСПЕКТУВАННЯ НАСІННИЦЬКИХ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ ТА СОРГО

ЖУРНАЛ ПОЛЬОВОГО ОБСТЕЖЕННЯ материнських форм у сортовому посіві кукурудзи (по контролю запилення)

в господарстві _____

назва, адреса

Інспектор _____

прізвище, ініціали, посада, місце роботи

Гібрид (сорт, лінія) _____ Різновид _____

Категорія _____ Генерація (покоління) _____

Попередник _____ Сівозміна _____

Поле № _____ Площа _____ га Загальний стан посіву _____

задовільний, незадовільний

якщо незадовільний, вказати чому _____

Просторова ізоляція _____ метрів _____

витримана, невитримана

Номер інспектування _____

перше / друге / третє

№ пробної площадки	Кількість перевірених рослин, шт		Виявлено фертильних волотей, шт.		Виявлено рослин з викинутими приймочками, шт.	
	стерильна форма	фертильна форма	стерильна форма	фертильна форма	стерильна форма	фертильна форма
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
...						
n						
Всього						

Інспектор _____

Представник господарства _____

«___» _____ 20__ р.

ЖУРНАЛ ПОЛЬОВОЇ АПРОБАЦІЇ батьківських форм сортового посіву кукурудзи

в господарстві _____
назва, адреса

Інспектор _____
прізвище, ініціали, посада, місце роботи

Гібрид (сорт, лінія) _____ Різновид _____

Категорія _____ Генерація (покоління) _____

Попередник _____ Сівозміна _____

Поле № _____ Площа _____ га Загальний стан посіву _____
задовільний / незадовільний

якщо незадовільний, вказати чому _____

Просторова ізоляція _____ метрів _____
витримана / невитримана

Фаза розвитку на момент інспекції _____

№ пробної площадки	Кількість перевірених рослин, шт			Виявлено нетипових рослин, шт.			Виявлено нетипових рослин за ознаками				
	материнські форми		чоловіча форма	материнські форми		чоловіча форма	висота рослини	розмір і форма качана	колір стрижня	консистенція, форма і колір зерна	інші (вказати)
	стерильна	фертильна		стерильна	фертильна						
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											
21											
22											
23											
24											
25											
...											
n											
Всього											

Інспектор _____

Представник господарства _____

«__» _____ 20__ р.

ЖУРНАЛ ПОЛЬОВОЇ АПРОБАЦІЇ
чоловічої форми сортового посіву кукурудзи*
 (* заповнюється, якщо чоловіча форма видаляється до проведення апробації)

в господарстві _____

назва, адреса

Інспектор _____

прізвище, ініціали, посада, місце роботи

Гібрид (сорт, лінія) _____ Різновид _____

Категорія _____ Генерація (покоління) _____

Фаза розвитку на момент апробації _____

№ пробної площадки	Кількість переві- рених рослин, шт	Виявлено нетипових рослин, шт.	Виявлено нетипових рослин за ознаками, шт.					
			висота рослини	розташу- вання листіків	антоціанове забарвлення приймочок	структура волоті	забарв- лення пиляків	інші ознаки
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								
24								
25								
...								
п								
Всього								

Інспектор _____

Представник господарства _____

«__» _____ 20__ р.

ЖУРНАЛ ПОЛЬОВОГО ОБСТЕЖЕННЯ сортового посіву сорго (по контролю запилення)

в господарстві _____
назва, адреса

Інспектор _____
прізвище, ініціали, посада, місце роботи

Гібрид (сорт, лінія) _____ Різновид _____

Категорія _____ Генерація (покоління) _____

Попередник _____ Сівозміна _____

Поле № _____ Площа _____ га Загальний стан посіву _____
задовільний, незадовільний

якщо незадовільний, вказати чому _____

Просторова ізоляція _____ метрів _____
витримана, невитримана

Номер інспектування _____
перше / друге / третє

№ пробної площадки	Кількість перевірених рослин, шт		Виявлено фертильних волотей, шт.	
	стерильна форма	фертильна форма	стерильна форма	фертильна форма
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
...				
n				
Всього				

Інспектор _____

Представник господарства _____

«__» _____ 20__ р.

ЖУРНАЛ ПОЛЬОВОЇ АПРОБАЦІЇ насіницького посіву сорго

в господарстві _____
назва, адреса

Інспектор _____
прізвище, ініціали, посада, місце роботи

Гібрид (сорт, лінія) _____ Різновид _____

Категорія _____ Генерація (покоління) _____

Попередник _____ Сівозміна _____

Поле № _____ Площа _____ га Загальний стан посіву _____
задовільний / незадовільний

якщо незадовільний, вказати чому _____

Просторова ізоляція _____ метрів _____
витримана / невитримана

Фаза розвитку на момент інспекції _____

№ пробної площадки	Кількість перевірених рослин, шт		Виявлено нетипових рослин, шт.	
	стерильна форма	фертильна форма	стерильна форма	фертильна форма
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
...				
п				
Всього				

Інспектор _____

Представник господарства _____

«___» _____ 20__ р.

ЖУРНАЛ ПОЛЬОВОЇ АПРОБАЦІЇ чоловічої форми у насінницькому посіві сорго

в господарстві _____
назва, адреса

Інспектор _____
прізвище, ініціали, посада, місце роботи

Гібрид (сорт, лінія) _____ Різновид _____

Категорія _____ Генерація (покоління) _____

Фаза розвитку на момент інспекції _____

№ пробної площадки	Кількість переві-рених рослин, шт	Виявлено нетипових рослин, шт.	Виявлено нетипових рослин за ознаками, шт.					
			волоті	колоскових плівок	зерна	забарвлення		інші ознаки
						жилки листіків	пиляків	
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								
24								
25								
...								
п								
Всього								

Інспектор _____

Представник господарства _____

«__» _____ 20__ р.

ДОДАТОК В

АКТ № _____

польового обстеження ділянки гібридизації і розмноження батьківських форм

" _____ " _____ 20 ____ р.

Інспектором _____
прізвище, ініціали, посада

у присутності представника господарства, установи _____
прізвище, ініціали, посада

проведено польові обстеження _____
ділянок гібридизації / розмноження батьківських форм

гібрида _____
культура, лінія / гібрид

що належать _____
назва господарства / установи

для отримання насіння _____
адреса

категорія, генерація

I. Основні відомості про гібрид (лінію, сорт)

1. Назва _____, ботанічний різновид _____

2. Виведений _____
назва селекційної установи

3. Назви батьківських форм:

- жіноча стерильна _____

- жіноча фертильна _____

- чоловіча (запилювач) _____

II. Польовими обстеженнями встановлено

1. Місце посіву _____, площа _____ га
сівозміна, № поля

2. Вихідний матеріал, використаний для даного посіву, отримано в _____ році
від _____
назва науково-дослідної установи, іншого суб'єкта насінництва

3. Посів, що обстежується, засіяний насінням _____
власним / придбаним

4. Сортіві якості висіяного насіння за даними лабораторного, польового інспектування та ґрунтконтролю:

Батьківська форма	Типовість, %		Категорія за результатами ґрунтконтролю	Рослин (качанів, сім'янок) основного типу, %	Ксенійних зерен на 100 качанів (шт.) або панцирність соняшнику	Назва, № і дата документу на висіяне насіння
	за електрофрезом	за рівнем стерильності				
Жіноча стерильна						
Жіноча фертильна						
Чоловіча (запилювач)						

5. Попередник посіву _____

6. Просторова (почасова) ізоляція від інших посівів даної культури (крім батьківської форми) _____ м/ діб

7. Результати обстежень на якість видалення волотей, кошиків та повноту стерильності

№ обстеження	Форма	Дата обстеження	Перевірено рослин			Виявлено жіночі рослини з фертильними волотями або кошиками		Підпис	
			всього	в т.ч. з квітучими качанами/ волотями або кошиками				інспектора	представника господарства
			шт.	шт.	%	шт.	%		
I	стерильна								
	фертильна								
	у середньому								
II	стерильна								
	фертильна								
	у середньому								
III	стерильна								
	фертильна								
	у середньому								

8. Зауваження та пропозиції інспектора _____

_____ підпис

_____ прізвище, ініціали

III. Висновки

1. Дотримання правил вирощування насіння _____
культура, лінія, форма

перевірив державний інспектор _____
прізвище, ім'я, по-батькові, посада

і встановив, що просторова ізоляція між посівами даної культури _____
витримана / невитримана

Фактичний відсоток фертильних волотей, кошиків, нетипових рослин _____
відповідає / не відповідає

вимогам, установленим стандартом на сортові якості насіння

2. Висновок, зауваження та пропозиції державного інспектора _____

" ____ " _____ 2009__ р.

_____ підпис

_____ прізвище, ініціали

М.П.

З висновками і зауваженнями щодо результатів польових обстежень ознайомлений

Керівник господарства / установи

" ____ " _____ 20__ р.

М.П.

_____ підпис

_____ прізвище, ініціали

ДОДАТОК Г

ПЕРЕЛІК БУР'ЯНІВ, ЯКІ ЗАСМІЧУЮТЬ ПОСІВИ КУКУРУДЗИ ТА СОРГО

Г.1 Карантинні

<i>Назва об'єкту мовами</i>	
<i>українською</i>	<i>латинською</i>

Відсутні на території України

Амброзія багаторічна	Ambrosia psilostachya D.C.
Амброзія трироздільна	Ambrosia trifida L.
Бuzинник пазушний (іва багаторічна)	Iva axillaris Pursh.
Паслін каролінський	Solanum carolinense L.
Паслін лінійнолистий	Solanum elaeagnifolium L.
Паслін триквітковий	Solanum triflorum Nutt.
Соняшник каліфорнійський	Helianthus californicus D.C.
Соняшник війчастий	Helianthus ciliaris D.C.
Стриги (всі види)	Striga spp.

Обмежено розповсюджені на території України

Амброзія полинолиста	Ambrosia artemisiifolia L.
Гірчак рожевий (повзучий)	Acroptilon repens (L.) D.C.
Паслін колючий	Solanum rostratum Dunal.
Повитиці (всі види)	Cuscuta spp.
Сорго алепське (гумай)	Sorghum halepense (L.) Pers.
Ценхрус якірцевий (малоквітковий)	Cenchrus pauciflorus Benth. (tribuloides L.)

Г.2 Отруйні

Геліотроп пухнастоплідний	Heliotropium Lasiocarpum F. et. M.
Триходесма сива	Trichodesma incanum (B.G.E.) D.C.

Г.3 Злісні, найбільш шкідливі та важковідокремлювані

<i>Назва об'єкту мовами</i>	
<i>українською</i>	<i>латинською</i>
Березка польова	Convolvulus arvensis D.
Будяк (осот) польовий	Cirsium arvense (L.) Scop.
Будяк (осот) щетинистий	Cirsium setosum M.B.
Вівсюги (всі види)	Avena spp.
В'язель строкатий	Coronilla varia L.
Гірчак пенсільванський	Polygonum pensilvanicum L.
Гірчак березковидний (гречка витка березковидна)	Polygonum convolvulus L.
Іпомея ямчаста	Ipomea lacunosa L.
Іпомея плющеподібна	Ipomea hederacea (L.) Jacq.
Мишій зелений	Setaria viridis P.B.
Мишій сизий	Setaria glauca P.B.
Молочай лозяний	Euphorbia virgata W.K.
Монохорія	Monohoria Korsakowii
Пелюшка	Pisum arvense L.
Півняче (куряче) просо (плоскуха звичайна)	Echinochloa crus galli (L.) R. et. Sch.
Підмаренник чіпкий	Galium aparine L.
Пирій повзучий	Elytrigia repens (L.) Nevski
Райманія розсічена	Raimania laciniata Rose
Сить бульбоносна	Cyperus rotundus L.
Софора лисохвістна	Sophora alopecuroides L.
Софора товстоплідна	Sophora nachycarpa C.A.M.
Череда волосиста	Bidens pilosa L.
Череда двічіпірчаста	Bidens bipinnata L.
Хрінниця крупковидна	Lepidium draba L.

ДОДАТОК Д

АКТ № _____

польової апробації посіву для отримання насіння гібриду та батьківських форм

" _____ " _____ 20__ р.

Інспектором _____

прізвище, ініціали, посада

у присутності представника господарства, установи _____

прізвище, ініціали, посада

проведено польову апробацію ділянки _____

гібридизації / розмноження

для отримання насіння _____

простого гібриду / стерильних форм

що належить _____

назва господарства, установи

адреса _____

I. Основні відомості про гібрид (лінію, сорт)

1. Назва _____ ботанічний різновид _____

2. Виведений _____

назва селекційно-дослідної установи

3. Назва батьківської форми:

- жіноча стерильна _____

- жіноча фертильна _____

- чоловіча _____

II. Інспектуванням встановлено

1. Місце посіву _____ площа інспектованої ділянки _____ га

сівозміна, № поля

2. Матеріал, використаний для даного посіву, отримано в _____ році

а) жіноча стерильна _____

назва селекційної установи, іншого суб'єкту насінництва

б) жіноча фертильна _____

назва селекційної установи, іншого суб'єкту насінництва

в) чоловіча _____

назва селекційної установи, іншого суб'єкту насінництва

3. Наявність ліцензійної угоди (для атестованих господарств, що мають паспорт на виробництво та реалізацію насіння _____, документ про сплату роялті _____

номер, дата, термін дії

назва, дата

4. Сортіві якості висіяного насіння за даними лабораторного, польового інспектування та ґрунтконтролю:

Батьківська форма	Генерація, покоління	Типовість, %		Категорія за результатами ґрунтконтролю	Рослин (качанів, сім'янок) основного типу, %	Панцирність соняшнику	Назва, № і дата документа на висіане насіння
		за електрофрезом	за рівнем стерильності				
Материнська стерильна							
Материнська фертильна							
Чоловіча							

5. Видова і сортова домішка _____

вид, різновид, % засміченості

6. Ураженість висіяного насіння хворобами і пошкодженість (заселеність) шкідниками _____

назва, %

Закінчення додатку Д

7. Попередник посіву _____

8. Просторова (почасова) ізоляція від посівів інших сортів, гібридів, ліній даної культури _____

і складає _____ м/ діб

витримана / не витримана

9. На даному посіві проведено такі агротехнічні та специфічні насінницькі заходи:

а) удобрення _____

вид, назва добрив, норма витрати, строки внесення

б) передпосівна обробка насіння _____

вид, назва препаратів, норма витрати, строки проведення

в) захист посівів _____

вид, назва препаратів, норма витрати, строки

г) видові, сортові та фітосанітарні прополювання _____

№ і дата акту, переважаючі домішки, хвороби та шкідники

10. Результати польових обстежень на якість видалення волотей, кошиків і повноту стерильності за актом № _____ від "____" _____ 20__ р.: I _____%, II _____%, III _____%

11. Фаза розвитку рослин під час інспектування _____

12. Аналіз качанів, сім'янок (за даними журналу польового інспектування)

Батьківська форма		Проаналізовано качанів, сім'янок				Панцир- ність сім'янок, %	Зараженість хворобами	
		усього, шт.	з них виявилось		назва		кількість качанів, сім'янок	
			основного типу				інших типів	
			шт.	%			шт.	%
Жіноча стерильна	1							
	2							
	середнє							
Жіноча фертильна								
Середнє по жіночих формах								
Чоловіча*, (фертиль- на/ закріплювач/ відновлювач)	1							
	2							
	середнє							

* Заповнюється, якщо чоловіча форма не видалена до проведення апробації

III. Висновки

1. Урожай з посівів жіночої форми:

а) визнати _____ категорії _____ генерації _____
гібридом, сортом, лінією

б) за типовістю, панцирністю насіння _____ вимогам стандарту на сортові якості насіння
відповідає / не відповідає

в) за зараженістю хворобами насіння _____ вимогам стандарту _____
відповідає / не відповідає

2. Пропозиції щодо використання насіння з апробованої ділянки і подальшої роботи з ним _____

Державний інспектор

М.П. _____

підпис

прізвище, ініціали

**Представник
господарства**

підпис

прізвище, ініціали

Гарантійне зобов'язання

Господарство (установа) зобов'язується виконати пропозиції комісії, зазначені в п. III.2. цього акту і гарантує збереження сортових якостей насіння від збирання урожаю до реалізації (сівби), включаючи якісне очищення, сортування, затаровування й закладання на зберігання.

Керівник господарства / установи

"____" _____ 20__ р.

М.П. _____

підпис

прізвище, ініціали

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні. (Видання щорічне)
2. Державний реєстр виробників насіння і садивного матеріалу. (Видання щорічне)
3. Закон України "Про насіння і садивний матеріал" від 26.12.02, № 411-IV.
4. Інструкція з апробації сортових посівів зернових, зернобобових, кукурудзи, олійних, прядивних культур, багаторічних і однорічних кормових трав. – К., 2003. – с.50.
5. Council directive on the marketing of cereal seed of 14 June 1966 / L0402–EN, 2003 (Директива Євросоюзу з маркетингу насіння зернових культур від 14 липня 1966).
6. OECD scheme for the varietal certification of seed moving in international trade. Guidelines for control plot test and field inspection of seed crops / Paris, 2001. (Схема OECD з сортової сертифікації насіння культур, що має обіг у міжнародній торгівлі. Керівництво з випробування контрольних ділянок та проведення польового інспектування).
7. OECD scheme for the varietal certification of maize and sorghum seed moving in international trade. – OECD schemes, 2009 (Схема OECD з проведення сертифікації насіння зернових культур, що має обіг у міжнародній торгівлі).
8. Насінництво й насіннєзнавство зернових культур / За ред. М.О. Кіндрука. – К.: Аграрна наука, 2003. – 238 с.
9. Насінництво й насіннєзнавство польових культур / За ред. М.М. Гаврилюка. – К.: Аграрна наука, 2007. – 216 с.